

„trochu břitka” (nieco dziwna) (s. 245). Szczegółów o charakterze anegdotycznym jest w omawianej książce więcej.

Wyeksponowane wyżej walory monografii Głombika – oryginalność opracowania, podjęcie nieznaných tematów, skorygowanie powierzchownych i błędnych ujęć, szeroka panorama historycznofilozoficzna, wykorzystanie zapomnianych lub nieznaných materiałów i wprowadzenie ich do obiegu, interesujący sposób przekazu i inne zalety językowe – mogą stanowić zachętę do jej lektury.

KAZIMIERZ M. WOLSZA
(Opole)

SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI NAUKOWEJ
PT. *ZARZĄDZANIE ETYKĄ CZY ETYKA
W ZARZĄDZANIU – ODZWIERCIEDLENIE
RZECZYWISTOŚCI: DEFINICJA, TEORIA, PRAKTYKA*
ZORGANIZOWANEJ PRZEZ WYDZIAŁ FILOZOFICZNY
AKADEMII *IGNATIANUM* I FIRME BENEFIT SYSTEMS S.A.
(3–4 GRUDNIA 2015 R.)

Etyka biznesu jest istotnym obszarem filozofii, posiadającym bardzo bogatą tradycję, a jej źródeł można doszukiwać się już w starożytności w pracach Platona, Arystotelesa i ich następców. Współczesne zarządzanie (działalność gospodarcza) bardzo często, aż do przesady, koncentruje się na procesach i procedurach, zapominając o celach, strategii czy o tym, co jest ważne dla filozofii, czyli o hierarchii wartości. Filozofia, między innymi poprzez aspekty aksjologiczne, pomaga dokonywać właściwych wyborów. Właściciele firm, kierownicy czy specjaliści codziennie w swojej pracy zawodowej stają przed dylematami, które od wieków pomaga rozwiązywać filozofia, a w szczególności etyka. To właśnie etyka pozwala poszerzyć horyzonty postrzegania rzeczywistości i wyjść poza ramy doraźnej korzyści, dzięki zrozumieniu biznesu w pełniejszym kontekście i podjęciu głębszej refleksji nad dzisiejszymi problemami gospodarczymi. Obecnie etyka biznesu, zwana również etyką przedsiębiorczości czy też życia gospodarczego, pomimo że jest dziedziną o szerokim znaczeniu badającą zagadnienia moralne występujące w biznesie, sprowadza się do podstawowej konstatacji, że ekonomia powinna służyć człowiekowi, a nie odwrotnie.

Taka też idea przyświecała organizatorom konferencji naukowej pt. *Zarządzanie etyką czy etyka w zarządzaniu – odzwierciedlenie rzeczywistości: definicja, teoria, praktyka* (3–4 XII 2015 r.), zorganizowanej przez dr. Łukasza Burkiewicza (Instytut Kulturoznawstwa), dr. Jarosława Kucharskiego (Instytut Filozofii) oraz firmę Benefit Systems S.A., lidera na rynku pozapłacowych narzędzi motywacyjnych, reprezentowaną przez mgr. inż. Jakuba Śliwaka. Należy podkreślić, że współorganizatorem sesji został przedstawiciel sfery biznesowej, polska firma Benefit Systems S.A., której filozofia prowadzenia działalności gospodarczej oparta jest na rozbudowanych normach etycznych. Konferencja miała charakter interdyscyplinarny, a rezultaty swoich badań przedstawiło 23 badaczy różnych specjalności: etyków, filozofów, ekonomistów, kulturoznawców, pedagogów, prawników, historyków, specjalistów od finansów, zarzą-

dzenia i marketingu oraz przedstawicieli sfery praktycznej zarządzania występujących w imieniu zarówno sektora prywatnego, jak i publicznego i pozarządowego. Reprezentowali oni szerokie środowisko akademickie: Uniwersytet Marii Curii-Skłodowskiej w Lublinie, Szkołę Główną Handlową w Warszawie, Państwową Wyższą Szkołę Zawodową w Nowym Sączu, Akademię *Ignatianum*, Uniwersytet Jagielloński, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, Politechnikę Śląską, Politechnikę Rzeszowską i Akademię Techniczno-Humanistyczną w Bielsku-Białej, oraz sferę praktyczną i publiczną: Benefit Systems S.A., Lucrum Sp. z o.o., miesięcznik „Benefit”, Zespół Szkół Ekonomicznych w Nowym Sączu, 6 Brygadę Powietrzno-Desantową oraz Urząd Miasta Krakowa.

Konferencja została otwarta przez władze Akademii *Ignatianum*: głos zabrali Rektor ks. prof. dr hab. Józef Bremer SJ oraz Dziekan Wydziału Filozoficznego, ks. dr hab. Tomasz Homa SJ, prof. *Ignatianum*, którzy uroczystie powitali wszystkich przybyłych uczestników oraz podkreślili znaczenie etyki dla zarządzania, a także samo znaczenie konferencji dla współpracy z szeroko rozumianym otoczeniem gospodarczym, tak ważnym elementem obecnego modelu funkcjonowania szkół wyższych. Kończąc część powitalną dr Lukasz Burkiewicz wspominał o dużym wkładzie jezuitów w zarządzanie i istnieniu jezuickiego systemu zarządzania.

Po uroczystym otwarciu jako pierwszy głos zabrał dr Jarosław Kucharski (Akademia *Ignatianum*), który omówił temat – *Zarządzanie etyką a etyka w zarządzaniu*. Dr Kucharski zdefiniował zagadnienie, które miało towarzyszyć prelegentom przez dwa dni obrad. Zadał fundamentalne pytania: Czy filozofia, a w szczególności etyka, mają swoje miejsce w zarządzaniu i na odwrót? Czy warto być etycznym w działalności biznesowej? Czy etyka w zarządzaniu wyszła poza ramy definicji i teorii i wkroczyła do sfery praktyki? Jakie narzędzia są stosowane we wdrażaniu wartości, postaw i poglądów etycznych? Czy może etyka w zarządzaniu to kolejne narzędzie służące sprawnemu zarządzaniu organizacją? Dyskusja, która wywiązała się po wygłoszeniu referatu, pozwoliła stwierdzić, jak ważną rolę filozofia odgrywa w zarządzaniu, w szczególności w kształtowaniu moralnych zasad w tej przestrzeni.

Jako kolejny wystąpił dr Robert Rogowski (PWSZ w Nowym Sączu). W referacie pt. *Koncepcje etyczne i ich egzemplifikacja w życiu gospodarczym* skupił się on na przedstawieniu stanowisk etycznych, na bazie których można próbować konstruować wskaźniki do badania etosu uczestników życia gospodarczego. Z kolei dr Robert Sroka w referacie *Etyka biznesu – od idei praw człowieka do narzędzi zarządzania* dokonał krytycznej analizy normy Social Accountability 8000 (SA8000) jako narzędzia zarządzania, którego celem jest doskonalenie etycznych praktyk przedsiębiorstw. Jest to ważny instrument, wychodzący naprzeciw zwolennikom podnoszenia standardów etycznych w zarządzaniu, sprowadzanych najczęściej do szeroko rozumianych korzyści biznesowych. Zapomina się natomiast o argumentach natury etycznej, które mogą okazać się bardziej wiążące w sytuacji, gdy dla przedsiębiorstwa argument „etyka się opłaca” nie będzie miał zastosowania.

Następnie prof. dr hab. Elżbieta Skrzypek (UMCS) w pracy *Etyka biznesu w społecznie odpowiedzialnym przedsiębiorstwie* zaprezentowała analizę współcześnie stosowanych metod i zabiegów społecznie odpowiedzialnego biznesu (w skrócie CSR, z jęz. ang. *Corporate Social Responsibility*). Profesor Skrzypek nawiązała do historycznego rozwoju tego istotnego dzisiaj narzędzia zarządzania. Już w latach 70. XX wieku sektor biznesu podjął próby formułowania zasad etycznych, niezbędnych do prowadze-

nia działalności gospodarczej. Wówczas pojawiły się liczne programy i kodeksy etyczne – wprowadzane nie tylko przez przedsiębiorstwa, ale również w sektorze publicznym – określające rolę i odpowiedzialność biznesu. Obecnie CSR, jako forma działań etycznych, umożliwia nadanie bezpiecznego kierunku działalności gospodarczej.

Po przerwie kolejny panel dyskusyjny został zdominowany przez prelegentów, którzy skupili się na zagadnieniach związanych z etyką w funkcjonowaniu Zakładów Pracy Chronionej (ZPCh). Dr Izabela Książkiewicz (SGH), w referacie *Zatrudnienie osób niepełnosprawnych – strategia wizerunkowa czy społecznie odpowiedzialne działanie przedsiębiorstwa?*, poruszyła kwestię zatrudniania osób z niepełnosprawnością na otwartym rynku pracy, która jest szeroko dyskutowana zarówno na poziomie UE, jak i w Polsce. Zatrudnianie osób z niepełnosprawnością przynosi firmom korzyści ekonomiczne, społeczne oraz wizerunkowe, świadcząc o ich innowacyjności i stanowiąc istotną część polityki społecznej odpowiedzialności. I tutaj rodzi się pytanie o etyczność tego typu postaw, szczególnie wobec sygnałów płynących z rynku, które potwierdzają, że w sytuacji kryzysowej zwalnia się w pierwszej kolejności pracowników niepełnosprawnych. Kolejny głos w tej części sesji, zabrany przez mgr Małgorzatę Michniak (Akademia *Ignatianum*), odnosił się w szczególności do tej ostatniej kwestii, a mianowicie pozycji osób niepełnosprawnych na rynku pracy. Kilka uwag prelegentki na temat funkcjonowania Zakładów Pracy Chronionej w rynkowej rzeczywistości pozwoliło ukazać faktyczny wymiar stosowania zasad etyki biznesu w tej kategorii przedsiębiorstw.

Ostatnim odczytem w tej części obrad było wystąpienie mgr Jacka Babiela (miesięcznik „Benefit”), którego referat stał się próbą odpowiedzi na pytanie o miejsce etyki w pracowniczych programach motywacyjnych stosowanych dzisiaj powszechnie przez pracodawców.

Książd dr Dariusz Dańkowski SJ (Akademia *Ignatianum*) w referacie pt. *Zasady sprawiedliwości w zarządzaniu* nawiązał do fundamentalnych założeń prowadzenia działalności gospodarczej. Ogólnym naturalnym celem biznesu jest sprawiedliwość, a każda jego strona powinna otrzymać to „co jej się słusznie należy”, pomimo tego, że dla wielu przedsiębiorców przyjmowanie sprawiedliwości jako ogólnego celu biznesu jest utopią.

Mgr Robert Lasak (Lucrum Sp. z o.o., UE w Krakowie) przedstawił problem międzynarodowej alokacji biznesu i jej relacji z etyką. W swoim wystąpieniu poruszył kwestię motywacji przedsiębiorców do relokacji i internacjonalizacji przedsięwzięć biznesowych, rozważając granice między działaniem etycznym a zwiększaniem zysku za wszelką cenę. Już od połowy XX wieku obserwujemy rosnącą tendencję do relokacji przedsięwzięć biznesowych. Motywacje są różne – od pragnienia rozszerzenia swojej działalności o nowe rynki zbytu, poszukiwania niższych kosztów produkcji, możliwości obniżenia obciążeń podatkowych, aż po chęć zabezpieczenia swoich przedsięwzięć przed negatywnym wpływem czynników geopolitycznych. Referent podjął dyskusję o miejscu etyki w tych wszystkich obszarach.

Jako następny głos zabrał dr Łukasz Burkiewicz (Akademia *Ignatianum*), który przedstawił referat *Etyka w marketingu*. Etyka nie odstępuje marketingu i jest z nim ściśle związana. W dzisiejszym świecie liczą się relacje z klientem, a nie krótkookresowa sprzedaż. Jednym z ważniejszych czynników w nowej orientacji marketingowej stało się edukowanie klientów i jest to bez wątpienia jeden z przejawów etycznej działalności organizacji.

Kolejne wystąpienie, dr Jarosława Legięcia (Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej), pt. *Czy współczesny człowiek może być etyczny w zarządzaniu biznesem?* nawiązywało do wcześniejszych referatów. Dr Legięć rozpoczął od postawienia mocnej tezy: „Idź, człowieku biznesu przez życie tak, żebyś się nie dał sprzedać za: kilka złotych, parę efekciarskich gadżetów, swój czas w mediach” i stwierdzenia, że współczesny człowiek, zakorzeniony w biznesie, musi widzieć siebie jako osobę etyczną i pozwolić, aby jego sumienie stało się jego drogą. Działanie etyczne w biznesie jest możliwe, ma ono jednak swoją cenę, którą warto zapłacić.

Pierwszy dzień konferencji zakończyło wystąpienie dr Małgorzaty Nadziakiewicz (Politechnika Śląska) pt. *Nieetyczne zachowania firm branży IT, utrata reputacji?*. W dzisiejszych czasach najbardziej rozwojowe są organizacje związane z branżą IT, która ponosi duże nakłady inwestycyjne, ale zarazem generuje ogromne zyski. Istotnym problemem, charakterystycznym dla dzisiejszej rynkowej rzeczywistości, jest krótka żywotność produktów, która niejednokrotnie pokrywa się z końcem gwarancji. Występuje to między innymi w branży IT, gdzie producenci celowo umieszczają specjalnie modyfikowane oprogramowanie wsadowe, powodujące pogorszenie właściwości urządzeń po upływie określonego czasu. Nieetyczne działanie polegające na instalowaniu ukrytego oprogramowania, daje krótkotrwałą przewagę konkurencyjną, ale wiąże się z ryzykiem utraty reputacji.

W drugim dniu konferencji jako pierwszy głos zabrał prof. dr hab. Aleksandr Gugin (Politechnika Rzeszowska), który w wystąpieniu pt. *Specyfika genezy etyki przedsiębiorczości w Rosji* odniósł się do rozwoju norm etycznych biznesu w Rosji na tle drogi historycznej przebytej przez państwo. Specyfika rozwoju etyki w Rosji polega na tym, że w odróżnieniu od pozostałych krajów europejskich, których droga rozwoju była ułatwiona dzięki intensywnej wymianie tradycji i cywilizacyjnych osiągnięć, Rosja tę drogę pokonywała w pojedynkę. Zasady rosyjskich norm postaw etycznych w środowisku ekonomicznym kształtowały się w okresie tworzenia Carstwa Rosyjskiego (1547–1721), kiedy dostrzeżono znaczenie przedsiębiorczości dla rozwoju państwa. Występująca wówczas silna centralizacja władzy i próba izolacjonizmu wobec Zachodu sprzyjały podejrzliwości w stosunku do cudzoziemców oraz skłonności do budowania stosunków handlowych z obcymi opartych na oszustwach i braku przestrzegania zasad prawa.

Jako kolejny głos zabrał dr Jakub Lickiewicz (Collegium Medicum, UJ) z referatem *Psycholog praktyk wobec etyki*. Prelegent, będący również praktykiem, odniósł się do licznych problemów natury etycznej, przed którymi staje praktykujący psycholog. Dla przykładu psychoterapeuta musi często odpowiedzieć sobie na pytanie o odpowiedzialność za błędne wybory swojego pacjenta. Psycholog biegły sądowy staje przed problemem zachowania obiektywizmu i rzetelności wobec sprawcy przestępstwa, którego moralnie nie akceptuje. Pracujący w dziale HR styka się często z dylematem uczciwości zdobywania wiedzy o pracownikach, o których wyda później opinię, decydującą o ich dalszej karierze zawodowej.

W odczycie pt. *Etyka dowodzenia* chorąży mgr Rafał Szałacki, podoficer zawodowy 6 Brygady Powietrzno-Desantowej z Krakowa oraz doktorant kulturoznawstwa Akademii *Ignatianum*, zaprezentował dylematy etyczne, przed jakimi staje osoba sprawująca funkcje dowódcze. Autor stwierdził, na podstawie własnych doświadczeń wyniesionych z licznych misji stabilizacyjnych (Syria, Irak, Afganistan), że pomimo zasadniczej różnicy między klasycznym zarządzaniem a podejmowaniem decyzji

dowódczych na polu walki istnieje i funkcjonuje etyka wojskowa. Duże znaczenie w etyce dowodzenia i w kształtowaniu etycznych postaw w wojsku ma filozofia o. Józefa M. Bocheńskiego.

W kolejnej części konferencji miały miejsce odczyty prelegentów z zespołu dr Marzeny Jankowskiej-Miśkiewicz z Politechniki Rzeszowskiej. Pierwsza prelegentka, Paulina Lecnar, w referacie *Wyznaczniki podejmowania etycznych decyzji menedżerskich w kontekście zarządzania zasobami ludzkimi* podjęła próbę zdefiniowania etycznych decyzji menedżerskich dotyczących zarządzania zasobami ludzkimi oraz identyfikacji wyznaczników ich podejmowania. Z kolei Tadeusz Trębacz w wystąpieniu pt. *Etyka decyzji menedżerskich – wartość praktykowana czy deklarowana?* nawiązał do poprzedniego referatu. Omówił w nim związki etyką a podejmowanymi przez menadżerów decyzjami kierowniczymi, kładąc nacisk na sprzeczności pomiędzy wartościami etycznymi i utylitarnymi w procesach podejmowania decyzji menedżerskich, które skutkują dysonansem poznawczym u decydentów oraz rozbieżnościami w deklaracjach i działaniach zarządczych. Ostatni referent z rzeszowskiego zespołu, Jan Polaszczyk, zaprezentował referat *Etyka zarządzania przedsiębiorstwami wielokulturowymi na przykładzie Reykjavíku*. Scharakteryzował w nim przedsiębiorstwa wielokulturowe, w których współwystępują i wzajemnie przenikają się różne kultury, a więc także systemy wartości i sposoby postrzegania problemów etycznych.

Po przerwie wystąpił mgr inż. Jakub Śliwak (Benefit Systems S.A.), omawiając problemy nowoczesnej i etycznej praktyki zarządzania zasobami ludzkimi, również w odniesieniu do stosowania pozapłacowych narzędzi motywacyjnych.

W końcowej części ostatniego dnia konferencji referaty przedstawiła grupa prelegentów, która w swoich wystąpieniach skupiła się na elementach etyki wpisanych w kodeksy branżowe. Mgr Michał Szkoła (Urząd Miasta Krakowa, Akademia *Ignatianum*) zaprezentował etyczne aspekty pracy urzędnika i członka służby cywilnej, przybliżając jednocześnie obowiązujące przepisy prawne funkcjonujące w obszarach etyki urzędnika. Następnie mgr Mateusz Sekuła (ZSE w Nowym Sączu, Akademia *Ignatianum*) w referacie *Kwestie etyczne w pracy nauczyciela* skonfrontował obowiązujące przepisy prawne dotyczące tych zagadnień z rzeczywistością. Dr Zofia Godzwon (Akademia *Ignatianum*) przedstawiła referat *Etyka w działalności naukowej i dydaktycznej nauczyciela akademickiego*, który z oczywistych względów zainteresował wszystkich uczestników konferencji. Ostatni referent konferencji, mgr Tomasz Konturek (Dom Rodzinny Jana Pawła II, Akademia *Ignatianum*), poruszył bardzo ważne i aktualne zagadnienia, jakimi są dylematy etyczne w codziennej pracy przewodnika turystycznego.

Na zakończenie ks. dr Dariusz Dańkowski SJ oraz dr Jarosław Kucharski podziękowali w imieniu władz Wydziału Filozoficznego wszystkim uczestnikom za udział w konferencji. Podkreślili wkład organizatorów oraz studentów w prace związane z konferencją oraz zaznaczyli ważny aspekt sesji, jakim było nawiązanie współpracy z firmą Benefit Systems S.A. Wszystkie referaty wygłoszone na sesji zostaną opublikowane w monografii pokonferencyjnej.

Należy podkreślić, że konferencja naukowa pt. *Zarządzanie etyką czy etyka w zarządzaniu – odzwierciedlenie rzeczywistości: definicja, teoria, praktyka* przyniosła ważne konkluzje. Po pierwsze, stała się przyczynkiem do dobrej praktyki łączenia nauki z gospodarką. Po drugie, pokazała, w jakim kierunku powinny podążać uczelnie i czego oczekuje szeroko rozumiany rynek od ośrodków naukowych, a mianowicie

przekazywania wiedzy teoretycznej w formie warsztatów i uczenia przedsiębiorców etyki. Być może to jest również wyzwanie, jakie staje przed filozofią.

Filozofia również jest pomocna, zarówno w kształceniu przyszłych specjalistów zarządzania i menedżerów, jak i w samym zarządzaniu. Nabyta wiedza z pewnością wpłynie na ułatwienie zarządzania w kontekście strategicznym, taktycznym, a także w procesach negocjacji, komunikacji i w kierowaniu.

ŁUKASZ BURKIEWICZ
(Kraków)